

ATATÜRK'ÜN DOKTORLARINDAN BEKTAŞİ BABASI DR. HASAN RAGIP ERENSEL

Bektaşî Baba Dr. Hasan Ragıp Erensel: One of Atatürk's Doctors

Einer der Ärzte Atatürks: Der bektaschitische Baba Dr. Hasan Ragıp Erensel

Metin ÖZATA *

Karizmatik bir lider ve entelektüel olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün genç subaylık döneminden ölümüne kadar arkadaşlık yaptığı, görev verdiği, tedavisini yaptırdığı birçok hekim vardır. Bu hekimlerden birisi de Çanakkale Savaşı'nda tanıştığı Dr. Hasan Ragıp Erensel'dir.

ÖZ

Dr. Erensel, 1881 yılında Selanik yakınlarındaki Nevrekep kasabasında doğmuştur. Mekteb-i Tıbbiye 'den 1905 yılında tabip yüzbaşı olarak mezun olmuş ve orduda göreve başlamıştır. 1912 yılında Almanya'ya kursa gitmiş ve bir yıl sonra İstanbul'a dönmüştür. 6 Ocak 1915 tarihinde, Çanakkale Grubu Sertabibliği muavinliğine atanmıştır. Çanakkale Savaşı sırasında Avusturya asıllı hemşire olan eşi Anna Schwartz, bir bombalamada şehit olmuştur. Anna Schwartz'ın mezarı Eceabat Yalova köyü kabristanındadır ve çevre halkı bu mezara gerçek ismi "Anna"yı andırarak şekilde "Ana Hatun'un Mezarı" da demektedir. Dr. Erensel 3 Mayıs 1916 tarihinde 17. Kolordu Sertababetin'e atanmış, 30 Haziran 1927 tarihinde yarbay iken askeriyeden emekli olmuştur. Trablusgarp, Balkan Harbi, Birinci Dünya Harbi ve İstiklal Harbi'ne katılmış olan Dr. Hasan Ragıp Erensel'in göstermiş olduğu başarılarından dolayı kendisine Harp Madalyası, 2.

* Prof. Dr., Endokrinoloji Uzmanı, GATA Emekli Öğretim Üyesi, Serbest Hekim, ORCID: 0000-0003-4801-3399.

Rütbeden Alman Demir Salıp Nişanı, Avusturya Fransuva Jozef Nişanı ve İstiklal Madalyası verilmiştir. Çankaya Köşkü'nde doktorluk yapan Dr. Erensel, Atatürk ile yakın ilişki kurmuştur. Bizzat Atatürk'ün sağlık problemleriyle ilgilenmiştir. Bu durum Atatürk ile Bektaşilik arasındaki ilişkiye delalet etmektedir. Atatürk zamanında Çankaya Köşkü'nde doktorluk yapan Dr. Erensel, bir Bektaşi babasıdır. Ayrıca Ali Naci Baykal Dede'nin uzun yıllar rehberliğini yapmış ve Dr. Bedri Noyan'ı da inançsal olarak etkilemiştir. Dr. Erensel, 26 Ocak 1953 günü Ankara'da vefat etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Dr. Hasan Ragıp Erensel, Hemşire Anna Schwartz, Bektaşi Babası.

ABSTRACT

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, a charismatic leader and intellectual, had many physicians whom he befriended, assigned tasks to, and received treatment from, from his early days as a young officer until his death. One of these physicians was Dr. Hasan Ragıp Erensel, whom he met during the Battle of Gallipoli.

Dr. Erensel was born in 1881 in the town of Nevrekop near Thessaloniki. He graduated from the Medical School (Mekteb-i Tıbbiye) in 1905 as a medical captain and began his service in the army. In 1912, he went to Germany for a course and returned to Istanbul a year later. On January 6, 1915, he was appointed as the assistant chief physician of the Gallipoli Group.

During the Gallipoli War, his wife, Anna Schwartz, an Austrian nurse, was martyred in a bombing. Anna Schwartz's grave is in the Eceabat Yalova village cemetery, and the local people also refer to it as "Ana Hatun's Grave," reminiscent of her real name "Anna." On May 3, 1916, Dr. Erensel was appointed as the chief physician of the 17th Corps, and he retired from the military as a lieutenant colonel on June 30, 1927. Dr. Hasan Ragıp Erensel, who participated in the Italo-Turkish War, the Balkan Wars, World War I, and the War of Independence, was awarded the War Medal, the German Iron Cross 2nd Class, the Austrian Franz Joseph Medal, and the Independence Medal for his achievements.

Dr. Erensel, who served as a physician at the Çankaya Mansion, established a close relationship with Atatürk and personally attended to Atatürk's health problems. This indicates the connection between Atatürk and Bektashism. Dr. Erensel, who was a physician at the Çankaya Mansion during Atatürk's time, was a Bektashi Baba. He also guided Ali Naci Baykal Dede Baba for many years and had a spiritual influence on Dr. Bedri Noyan. Dr. Erensel passed away in Ankara on January 26, 1953.

Keywords: Atatürk, Dr. Hasan Ragıp Erensel, Nurse Anna Schwartz, Bektashi Baba.

ZUSAMMENFASSUNG

Der charismatische Führer und Intellektueller Gazi Mustafa Kemal Atatürk war von seiner Zeit als junger Offizier bis zu seinem Tod mit vielen Ärzten befreundet, die er mit medizinischen Pflichten betraute und bei denen er sich in Behandlung begab. Einer dieser Ärzte war Dr. Hasan Ragıp Erensel, den er während des Gallipoli-Krieges kennenlernte.

Dr. Erensel wurde 1881 in der Stadt Nevrokopi bei Thessaloniki geboren. Er schloss sein Studium an der medizinischen Fakultät (*Mekteb-i Tıbbiye*) 1905 als Sanitätsoffizier ab und trat in den Dienst der Armee. Im Jahr 1912 ging er für eine Fortbildung nach Deutschland und kehrte ein Jahr später nach Istanbul zurück. Am 6. Januar 1915 wurde er zum stellvertretenden Chefarzt der Gallipoli-Gruppe ernannt.

Während des Gallipoli-Krieges kam seine Frau Anna Schwartz, eine Krankenschwester österreichischer Herkunft, bei einem Bombenangriff ums Leben. Das Grab von Anna Schwartz befindet sich auf dem Friedhof des Dorfes Eceabat Yalova und wird von den Bewohnern der Umgebung in Anlehnung an ihren Namen „Anna“ auch „Frau Anas Grab“ genannt. Dr. Erensel wurde am 3. Mai 1916 zum Chefarzt des 17. Korps berufen und schied am 30. Juni 1927 als Oberstleutnant aus dem Militär aus. Dr. Hasan Ragıp Erensel, der an der Schlacht von Tripolis, dem Balkankrieg, dem Ersten Weltkrieg und dem Unabhängigkeitskrieg teilnahm, wurde für seine Verdienste mit der Kriegsmedaille, dem deutschen Eisernen Kreuz zweiter Klasse, dem österreichischen Franz-Joseph-Kreuz und der Unabhängigkeitsmedaille ausgezeichnet. Dr. Erensel war als Arzt in der Çankaya-Villa tätig und baute ein enges Verhältnis zu Atatürk auf. Er kümmerte sich persönlich um Atatürks Gesundheitsprobleme. Dies deutet darauf hin, dass es Berührungspunkte zwischen Atatürk und dem Bektaschitentum gab. Denn Dr. Erensel, der zu Atatürks Zeiten als Arzt in der Çankaya-Villa tätig war, war ein bektaschitischer Baba. Er wirkte viele Jahre lang als Rehber, als geistlicher Führer, für Ali Naci Baykal Dede Baba und beeinflusste auch Dr. Bedri Noyan in Glaubensfragen. Dr. Erensel verstarb am 26. Januar 1953 in Ankara.

Schlüsselwörter: Atatürk, Dr. Hasan Ragıp Erensel, Schwester Anna Schwartz, Bektaschitischer Baba.

Giriş

Karizmatik bir lider ve entelektüel olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün genç subaylık döneminden ölümüne kadar arkadaşlık yaptığı, görev verdiği, tedavisini yaptırdığı ve çevresinde bulunan hekimler vardır. Bu hekimlerden birisi de Bektâşi babası Dr. Hasan Ragıp Erensel'dir. Bu makalede Bektâşi babası Dr. Hasan Ragıp Erensel 'in yaşam hikâyesi, Atatürk ile olan dostluğu ve çalışmaları ile Çanakkale Savaşı'nda şehit olan eşi Anna Schwartz hakkında bilgi verilmiştir.

1. Dr. Hasan Ragıp Erensel ve Mesleği

Dr. Hasan Ragıp Erensel Selanik yakınlarındaki Nevrekop kasabasında 28 Mayıs 1881 yılında doğmuş ve 26 Ocak 1953 tarihinde vefat etmiştir. Ali Rıza oğlu Dr. Hasan Ragıp Erensel 22 Ağustos 1321 (1905) tarihinde Mekteb-i Tıbbiye'den yüzbaşı doktor olarak 1321-30 numaralı sicille mezun olmuştur. Bir yıl Gülhane Hastanesi'nde staj yaptıktan sonra 1322 (1906)'de Manastır Merkez Hastanesine, 1323 (1907)'de Florina Aramsaz (Makedonya'da bir şehir) ve Malakas Redif Taburuna atanmıştır. 15 Mart 1328 (1912)'de Almanya'ya gitmiştir. Genel seferberlik ilanı üzerine 29 Mayıs 1329'da (1913) İstanbul'a dönmüş ve Taşkışla Hastanesi'nde göreve başlamıştır. 6 Ocak 1329 (1913) tarihinde 1. Kolordu Derince Mevki Sıhhiye heyetine, 1 Mayıs 1330'da (1914) 1. Kolordu 1. Fırka Sertabip muavinliğine tayin olmuştur. 6 Ocak 1331'de (1915) Çanakkale Grubu Sertabipliği muavinliğine, 3 Mayıs 1332 (1916) tarihinde 17. Kolordu Sertababetin'e atanmıştır. 1335'te (1919) Haydarpaşa Hastanesi'ne, 1336'da (1920) Haydarpaşa Hastanesi Dahiliye Hekimliğine atanmıştır. 5 Haziran 1337'de (1921) Sıhhiye Dairesi 1. Şube muavinliğine, 29 Mart 1337'de (1921) Sıhhiye Reisi refakatine, 28 Haziran 1339'da (1921) Garp Cephesi emrine, 10 Mayıs 1339 (1923) da Balıkesir Hastanesi'ne atanmıştır. 1341'de (1925) Milli Savunma Bakanlığı Muamelat-ı Zatiye dairesi sıhhiye şubesine atanmış ve 30 Haziran 1927 tarihinde yarbay iken askeriye emekli olmuştur. Trablusgarp, Balkan Harbi, Birinci Dünya Harbi ve İstiklal Harbi'ne katılmış olan Dr. Hasan Ragıp Erensel'in Harp Madalyası, 2. Rütbeden Alman Demir Salıp Nişanı, Avusturya Fransuva Jozef Nişanı almıştır. 1925 Mayıs ayında Rize Mebusu Fuad Bey'in hastalığı süresince kendisine refakat etmiştir. 16 Temmuz 1927- 1 Ağustos 1937 yılları arasında Devlet Demiryolları umum Müdürlüğünde Sıhhiye Müfettişi olarak görev yapmıştır (Özata, 2015: 597). Dr. Hasan Ragıp Bey'in hayatı uzun yıllar cephelerde geçmiştir. Trablusgarp, Balkan Harbi, 1. Dünya Savaşı ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'na katılmış; 3. Rütbeden Alman Demir Salıp Nişanı, Avusturya-Macaristan Franz Josef Nişanı ve İstiklal Madalyası

ile onurlandırılmıştır. 1934'te Soyadı kanunu çıktığında “Erensel” soyadını almıştır. 1927-1937 yılları arasında T.C. Devlet Demiryolları Sıhhiye Müfettişi olarak görev yapmıştır. Atatürk'ün çok sevdiği yakın arkadaşlarından olan Ragıp Bey, uzun yıllar onun özel hekimliğini yapmış, Atatürk'ün vefatından sonra İnönü döneminde Cumhurbaşkanı özel doktorluğu görevi sona ermiştir.

2. Dr. Hasan Ragıp Erensel'in Atatürk ile İlişkisi

KBB uzmanı ve Bektaşî Dede babası Doç. Dr. Bedri Noyan; Bektaşî olan Dr. Hasan Ragıp Erensel'in Atatürk ile Çanakkale Savaşı'ndan beri tanıştığını ve Atatürk'ün sağlığında Çankaya Köşkü başhekimliği hizmetinde bulunduğunu, Atatürk'ün kendisine derin bir güven duyduğunu belirtir. Bedri Noyan, kendisi KBB asistanı iken 1939-1943 yılları arasında Dr. Erensel'in Ankara Numune Hastanesi'ne gelip gittiğini, hasta ve yoksullara yardım ettiğini anlatır. Almanca ve Fransızca bilen Dr. Ragıp Erensel aynı zamanda iyi bir ney üfleyicisidir. Eski Ankara mebusu Naki Cevad Akkerman'ın 18 Temmuz 1961 tarihinde Doç. Dr. Bedri Noyan'a yazdığı mektupta ise Naki Akkerman'ın Çanakkale Savaşı'nda veteriner Teğmen olarak Akbaş'ta görev yaparken Hasan Ragıp Erensel'in Kocaçimen Dağı eteklerinde Yalova Mevkii'nde seyyar sahra hastanesinde Alman olan ve gönüllü hemşire olarak çalışan eşiyile birlikte çalıştığını, bir bombanın patlaması neticesi eşinin vefat ettiğini anlatır (Keçeli, 2016: 355). Ayrıca daha sonra da Dr. Erensel Atatürk'ün doktoru iken oğlunu İsviçre'de okutması nedeniyle geçim sıkıntısı çekmiştir.

Çankaya Hususi Kaleminde 1933'ten itibaren çalışmaya başlayan Haldun Derin anılarında istasyondaki Direksiyon Binası'nda hizmet vermekte olan Çankaya Hususi Kalemine Dr. Hasan Ragıp Erensel'in her ay Mustafa Kemal'in kendisine yaptığı ufak bir yardımı almak için geldiğini ve bu yardımın Çanakkale Savaşı'ndan beri yaptığı eski hizmetlerin anılması olarak verildiğini belirtmektedir. Dr. Ragıp'ın Hususi Kalem'de çalışanların sağlık sorunlarıyla ilgilendiğini belirten Haldun Derin, Dr. Hasan Ragıp Erensel'in Atatürk'ün eski arkadaşı ve doktoru olduğunu, çocukluk ve gençlik çağlarından ve Çanakkale Savaşı'ndan beri Atatürk'ün arkadaşı olduğunu belirtir (Derin, 1995).

Yapılan taramalarda Dr. Hasan Ragıp Erensel'in “Can Sağlığı” isimli dergide 1918 yılında “Hasta Olmamak ve Olduğün Zamanda Doktor Gelinceye Kadar Yapılacak Şeyler” adlı bir çalışmasının yayınlandığı da tarafımızca tespit edilmiştir.

Dr. Hasan Ragıp Erensel'in Atatürk'ün vefatından sonra İnönü döneminde cumhurbaşkanı özel doktorluğu görevi sona ermiştir. Numune Hastanesi yakınında bir muayenehane açmıştır. Ancak Celal Bayar, Cumhurbaşkanı olunca onun özel doktoru olmuş ve bu görevini 6 Ocak 1953'te vefat edene kadar sürdürmüştür.

Dr. Hasan Ragıp Erensel Ali Naci Baykal Dedebaba'nın uzun yıllar rehberliğini yapmıştır. Dr. Hasan Ragıp Erensel, Dr. Bedri Noyan'ı Bektaşîliğe hazırlamıştır (Keçeli, 2016: 355). Dr. Noyan bir söyleşisinde “Bana Bektaşîliği anlatıyor, kitaplar getiriyordu.” diye anlatır (Kalkan, 1991: 14).

Mustafa Kemal'in Köşk'te hususi doktorluğunu yapan Hasan Ragıp Erensel'in önerisi üzerine Bektaşî Babaları Galatasaray Sultanisi (Lisesi) mezunu Haydar Naki ve hoş sohbet olan Ali Nutki Baba'yı bir gün Köşk'e yemeğe davet ederler. Yemek öncesi Dr. Hasan Ragıp Erensel onlara frak giydiren ve silindir şapka bulur. Bu sırada orada neyzen Burhanettin Ökte de vardır. Mustafa Kemal, sofrada onlara Bektaşîlik hakkında sorular sorar ve sonra “Musiki, şiir ve nükteden bahsediniz.” der. Bu emir üzerine babalar şu nefesi okurlar:

*Eşref oğlu al haberi bahçe biziz, gül bizdedir
Biz de Mevla'nın kuluyuz yetmiş iki dil bizdedir*

Daha sonra Mustafa Kemal, Ali Nutki Baba'ya: “Nur Baba” kitabıyla bu şarkı sizin hususi hayatınızı tasvir için yazılmıştır, diyorlar; doğru mudur?” der; Ali Nutki Baba, “Efendim, Yakup Kadri Bey'in bir şakası olacak. Fakirin hayatı dost ve evlatlar arasında pek sade geçirdi, hele dergâhlar kapandıktan sonra büsbütün sakin bir hayat geçiriyoruz.” der. Bunun üzerine Atatürk, “Yakup Kadri'yi çağırınız.” der. Yakup Kadri sofraya geldiğinde Ali Nutki Baba'yı görünce şaşırır. Daha sonra Yakup Kadri'ye “Nur Baba” isimli romanınız Ali Nutki Baba'yı müteessir etmiş zannederim. Fakat müteessir olmakta haksızdır. Sizin gibi büyük bir edibin yazacağı bir kitaba keşke benim hayatımı süre itihaz etselerdi. Ben buna kızmazdım ama yine de kalk, öp babanın elini.” der. Ali Nutki Baba, Yakup Kadri'yi bu sıkıntılı durumdan kurtarmak için şöyle der: “Muhterem Gazi hazretleri... Biz de usuldür, önce babalar evlatlarının alınandan öperler. Lütfen müsaade buyurunuz da bendeniz, ondan önce çoktandır görmediğim ve şimdi sayenizde kendisine kavuştuğum bir evladımın alınandan öpeyim.” der ve böylece Yakup Kadri'yi sıkıntılı durumdan kurtarır (Banoğlu, 1963; Noyan, 2002: 31). Bu konuşmalara Cumhurbaşkanlığı Fasil Heyeti'nde görev yapan Burhanettin Ökte de şahit olmuş ve anlatmıştır (Borak, 1962: 54; Borak, 2004).

Dr. Erensel 26 Ocak 1953 günü ani bir kalp krizi sonucu Ankara'da Hakk'a yürümüştür. Ankara Cebeci Asri Mezarlığında sırlıdır. Kendisi gibi tıp doktoru olmuş ve vefat etmiş, Orhan ve Ferhan Sefa isminde iki oğlu vardır (Noyan, 2003: 141-144).

3. Dr. Hasan Ragıp Erensel'in Eşi Anna Schwartz

Çanakkale Kara harekâtı başlamadan önce Beşinci Ordu Kumandanı Liman Von Sanders 26 Mart 1915'te Karargâhını Gelibolu'ya kurmuştur. 5. Ordu Başhekimî Dr. Yarbay Mustafa Talat Özkan (1872-1950), muavini ise Dr. Hasan Ragıp Erensel'dir. Cephenin kuzeyindeki lojistik hizmetlerinin koordine edildiği ve hastanelerin faal olduğu Gelibolu Yarımadası'ndaki Eceabat Yalova Köyü'nde bulunan Kızılay Hastanesi'nde ise Dr. Hasan Ragıp Erensel Bey'in eşi Avusturyalı Anna Schwartz görev yapmıştır. 17 Aralık 1915 günü öğleden sonra Yalova hastanesinin denizden bombalanması sonucu hemşire Anna Schwartz ve iki asker şehit olmuştur (Tetik ve Güzel, 2013: 205-215-261). Anna Schwartz'ın Osmanlı Türkçesi ile kitabeli olan kabri, Yalova Köyü Kabristanındadır (Esenkaya, 2011: 25-70). 1980'lerden sonra bu mezar onarılmış ve yeniden düzenlenmiştir ancak günümüzde pek bakımsız olan bu mezarın dış duvarına hatalı ve kötü bir Türkçeyle "*Yaralı Türk askerlerini tedavi ederken top mermisi ile hayatını kaybeden Doktor Yüzbaşı Ragıp Bey'in refikası hemşire. 26 Eylül 1915*" yazılı bir kitabe konmuştur. Oysa ölen ne Ragıp Bey'dir ne de Ragıp Bey'in rütbesi yüzbaşısıdır. Ragıp Bey, eşinin ölümünden iki ay önce binbaşı olmuştur (Balaban, 2020: 425-431). Mezar taşının üzerinde ise şu ifade bulunmaktadır: "*İfa-yı vazife esnasında top mermisi ile terk-i hayat eden Madam Doktor Ragıp Bey'in bâb-gâb-ı ebedisi 4 Kânunuevvel 1331/17 Aralık 1915*" (Saral, 2018). Çevre halkı, ayrıca bu mezara gerçek ismi "*Anna*"yı andıracak şekilde "*Ana Hatun'un Mezarı*" da demektedir (Atabay, 2015: 347-352). Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Emre Saral'ın Avusturya arşivinde yaptığı araştırma sırasında *Budapesti Hirlap* ve *Neues Wiener Journal* gazetelerinin 25 Ocak 1916 nüshalarında konu ile ilgili iki yazı bulması ve Çanakkale Kara Savaşları konusunda çok iyi araştırmaları olan gazeteci Sayın Yetkin İşcen'e vermesiyle mezarda yatanın gerçek kimliği belirlenmiş ve "*Alman Hemşire Erika'nın kimliğini belirledik... Güzel değildi ama melek gibiydi*" başlığı ile 2016 yılında yayınlanmıştır (İşcen, 2016: 24-31).

Dr. Ragıp Erensel Anna Schwartz ile Çanakkale Savaşı'ndan 9 yıl önce İstanbul'da tanışmış ve evlenmiştir. Anna Schwartz Balkan Savaşı'nda Bulgar cephesinde Kızılay Hemşiresi olarak görev yapmış ve birçok Türk kadını ve çocukla birlikte Bulgarlara esir düşmüştür. Bu esarete yüzlerce muhtaç kişiye yardım etmiştir. Anna Hanım

Gelibolu Kara Muharebeleri başlayınca derhal gönüllü olarak başvurmuştur. Önce Tekirdağ'da bir hastanede görev yapmıştır. Kocasını Dr. Hasan Ragıp Müşir, von Sanders'in karargâhına atanınca da kocasına yakın olmak için Yalova'da bulunan hastaneye nakil olmuştur. Dr. Ragıp Bey'in eşi Anna Hanım'ın şehit düşmesiyle ilgili bir haber de *Illustrierte Kronen Zeitung*'da “*Bir Lâsingli Gönüllü Hemşire Gelibolu'da Şehit Düştü*” başlığı ile yer almıştır (Saral ve Saral, 2012).

Başbakanlık Devlet Arşivindeki belgede ise Ragıp Bey'in eşinin ismi geçmemekte, sadece refikası olarak verilmektedir. Bu belge aşağıda verilmiştir:

“Tabt-ı Himaye-i Hazret-i Müülûkânede

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Merkez-i Umumîsi Aded: 3568/568

Hariciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri, Sabrâ Sıbbiye Müfettis-i Umumîliği'nden telefonla vuku bulan istihbara nazaran Kont Hobberg'in tabt-ı idaresinde bulunan Yalova Hastahânesi'ni dün öğleden sonra bir tayyâre delâletıyla düşman denizden top atesine almıştır. Bombardıman neticesinde hastahânece tabrihâtından gayrı Besinci Ordu Sıbbiye Reisi Muâvini Râgıp Bey'in hastabakıcılık vazifesini ifâ eden refikası hanımla iki nefer maatteessüf şehid olmuştur. Hastahânenin Hilâl-i Ahmer sancağından mâ'adâ tayyâreler tarafından görülebilecek tarzda suret-i mahsusada mevzû'ı ufkâ ve vâsî' Hilâl-i Ahmer isaretini de bâvê olduğu nazâr-ı itibara alınacak olursa bu hâl-i müessifin tesadüfe hamli kâbil değildir. Amerika Sefâreti vâsıtasıyla İngiliz ve Fransız Hükûmetleri nezdinde kavâ'id-i beyne'l-mîlel ve en ibtidâî hissîyât-ı insanîyet kârâneye mugayir ve ara sıra tekerrür etmekte bulunan bu ahvâlîn sedâden protesto edilmesi bususunun lâzım gelenlere emir buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'leminindir.

Fî 5 Kânûn-ı Evvel [1]331 / [18 Aralık 1915]

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Reis-i Sânisî Doktor Besim Ömer"l.

Sonuç

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün arkadaşlık yaptığı, görev verdiği, tedavisini yaptırdığı hekimlerden birisi Çanakkale Savaşı'nda tanıştığı Bektâşî babası Dr. Hasan Ragıp Erensel'dir. 1881'de Selanik yakınlarında Nevrekop'da doğan Dr. Hasan Ragıp Bey'in hayatı uzun yıllar cephelerde geçti. Trablusgarp, Balkan Harbi, 1. Dünya Savaşı

1 Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II, Ankara, 2005, s. 240, BOA, HR. MA, 1152/62.

ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Kendisi 3. Rütbeden Alman Demir Salıp Nişanı, Avusturya-Macaristan Franz Josef Nişanı ve İstiklal Madalyası ile onurlandırıldı. 1934'de Soyadı kanunu çıktığında "Erensel" soyadını aldı. 1927- 1937 yılları arasında T.C. Devlet Demiryolları Sıhhiye Müfettişi olarak görev yaptı. Dr. Hasan Ragıp Erensel'in eşi hemşire Avusturyalı Anna Schwartz, Çanakkale Savaşı sırasında 17 Aralık 1915 günü öğleden sonra Yalova Hastanesi'nin denizden bombalanması sonucu şehit olmuştur. Atatürk'ün yakın dostu ve özel doktoru olan Bektaşî babası Dr. Hasan Ragıp Erensel, 26 Ocak 1953 günü ani bir kalp krizi sonucu Ankara'da Hakk'a yürümüştür. Ankara Cebeci Asri Mezarlığı'nda sırlıdır.

KAYNAKÇA

- ATABAY, Mithat (2015). *Çanakkale Cephesinde Siperden Gerçeklere*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- BALABAN, Kazım (2020). "Avusturya Kökenli Çanakkale Şehidi Erika Anabacı". *Uluslararası Hacı Bektâş Veli ve Takipçileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 6-8 Kasım 2020 İstanbul. İstanbul: Türk Ocağı Yayınları. 425-431.
- BANOĞLU, Niyazi Ahmet (1963). *Atatürk Siyasi ve Hususi Hayatı*. İstanbul: Pınar Yayınevi.
- BAŞBAKANLIK, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (2005). *Osmanlı Belgelerinde Çanakkale Muharebeleri II*. Ankara. s. 240. BOA. HR. MA. 1152/62.
- BORAK, Sadi (1962). *Atatürk ve Din*. İstanbul: Yenilik Basımevi.
- BORAK, Sadi (2004). *Atatürk ve Din*. Ankara: Kırmızı Beyaz Yayınları.
- DERİN, Haldun (1995). *Çankaya Özel Kalemîni Anımsarken*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- ESENKAYA, Ahmet (2011). "Çanakkale Muharebelerinde Cephe ve Cephe Dışında Sağlık Hizmetleri". *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*. 10(10-11). 25-70.
- İŞCEN, Yetkin (2016). „Alman Hemşire Erika'nın kimliğini belirledik...Güzel değildi ama, melek gibiydi“. *Çanakkale 1915*. 27. 24-31.
- KALKAN, Şenay. "Bektâşîlik/Türk Zekası Bektâşîlikte Somutlandı". Cumhuriyet Gazetesi (8 Mayıs 1991). 14.
- KEÇELİ, Şakir (2016). *Ulaşma Sürecimizde Bektâşî Aleviler ve Atatürk*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- NOYAN, Bedri (2002). *Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevilik/ C.5*. Ankara: Ardıç Yayınları.
- NOYAN, Bedri (2003). *Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevilik/ C.6*. Ankara: Ardıç Yayınları.
- ÖZATA, Metin (2015). *Atatürk ve Hekimler*. İstanbul: Demkar Yayınevi.
- SARAL, İsmail Tosun (2018). "Anna Schwartz, Nam-Diğer Ordu Hemşiresi Alman Madam Erika". *Düşünce ve Tarih Aylık Tarih Dergisi*. Sayı: 48.
- SARAL, İsmail Tosun ve Saral, Emre (2012). *Çanakkale ve Sina-Filistin Cephesinde Avusturya-Macaristan Ordusu Topçu Bataryaları*. Ankara: Türk-Macar Dostluk Derneği Yayınları.
- TETİK, Ahmet ve Güzel, Mehmet Şükrü (2013). *Osmanlılara Karşı İşlenen Savaş Suçları*. İstanbul: İş Bankası Yayını.

Ekler

Şekil 1. Dr. Hasan Ragıp Erensel, Yıl 1937, Metin Özata arşivi.

Şekil 2. Illustrierte Kronen Zeitung, 20 Ocak 1916, s. 2-3 “Eine Liesingerin als freiwillige Krankenschwester bei den Dardanellen gefallen.” Doç. Dr. Emre Saral arşivi ve izniyle.

Şekil 3. Dr. Hasan Ragıp Erensel'in Çanakkale Savaşında şehit olan eşi Anna Schwartz.